D·N
30/8 1956

Socialdemokratin och välståndet

"Under socialdemokratisk ledning av samhällsarbetet kan vi inregistrera en stark stegring av produktionen, en kraftig förbättring av levnadsstandarden och en vidareförd demokratisering av vårt folks levnadsvanor." Det är det socialdemokratiska partiets valmanifest, utdercteknar av statsminister Erlander och partisekreterare Aspling, som meddelar detta. Hr Erlander är som vanligt belåten med hr Erlander — och det vore sannerligen berättigat om de storddd han tillskriver sig och sitt parti motsvarade de verkliga förhållandena.

Så är det emellertid inte — det skulle med tanke på hur det i själva verket står till med socialdemokratins "insatser inte ha misspritt om naturen, begåvat hr Erlander med åtminstone ett minimum av blygsamhet. Vi skall inte förnärvana det socialdemokratiska partiet dess stora och i stort sett pådrivande roll i det sociala reformverket, dock i det väsentliga genomfört under enighet mellan de demokratiska partierna. Men det kan inte vara enfast detta som valmanifestets citerade ord åsyftar. Hur vikiga de genomförda reformerna för stora grupper än har varit, hur angeläget det är att vi får de ekonomiska förutsättningarna att på vidare på de sociala reformernas väg — låt oss inte tro att inkomstöverföringar och samhällsstöd utgjort grunden för den stegring av standarden, den utveckling mot social och ekonomisk jämlikhet, det försvinnande av de två verkligt stora sociala orättvisorna, fattigdomen och arbetslösheten, som under de senaste årtiondena har ägt rum.

Det är inte främst den socialdemokratiska politiken, eller över huvud politiska krafter, som skapat förutsättningarna för allt detta. Att tro detta vore att överskatta vikten av politikernas och statsmaskinerets insatser.

Grunden för vårt snabbt ökade välstånd är näringslivets produktionsförmåga och de goda konjunkturer som alldeles oberoende av våra egna åtgärder råder ute i världen. Inte ens under en valkampanj bör denna enkla sanning glömmas bort. En kraftig konjunkturnedgång ute i världen med starkt minskad efterfrågan på våra exportvaror — och ingen regering skulle kunna skaffa oss hög sysselsättning och stigande standard i förening. Det är ändå inte hr Erlander som gör att engelsmän, tyskar och andra köper trä, papper, järn och verksstadsprodukter.

Men har då inte näringslivet — och med näringslivet menar vi alla inom produktionen verksamma krafter, företagsägare, företagsledare, arbetare, tjänstemän — kunnat ta till vara de möjligheter som de goda konjunkturerna skänkt, har inte socialdemokratin vid makten bibehållit de för näringslivets utveckling nödvändiga betingelserna? Det är riktigt att man inte förstört dessa betingelser — det skulle också mycket till för en sådan politik. Kanske var man nära att göra det — kanske mer nära än vi någonsin fått klart för oss — i slutet av fyrtitalet med stark inflation, med kontroller och regleringar, påbud och förbud och strävan att inrikta en alltför stor del av vår handel på den förlusbringande ryska marknaden, under dessa år som med rätta fått beteckningen vänstyreta. Senare har man varit mer försiktig.

Men det är ett långt steg från att inte förstöra ett näringslivs möjligheter till att aktivt befrämja dess utveckling, skapa en miljö där sparande, kapitalbildning och företagsamhet trivs. Det går inte att komma ifrån att den politik hr Erlander och hans parti bedrivit sedan 1951 har förts i mycket stor utsträckning har verkat hindrande, tillbakahållande på näringslivets utveckling, på dess konkurrenskraft, dess konsolidering, dess finansiella och tekniska uppbyggnad.

I en högkonjunktur måste man hålla igen, förklarar socialdemokraterna då denna politik kritiseras; påståendet återfinns också i årets valmanifest. Det är i och för sig riktigt. Sedan man genom åtgärder mot inflation och snedvridande regleringar, extra skatter och idéligen svikna löften om att krisen övervunnits förstått ekonomin i ett läge av ständig spänning, ständiga prisstegringstendenser och ora på arbetsmarknaden har en s k stram politik blivit nödvändig. Men också i ett sådant läge kan medlen väljas på olika sätt. Man kan stimulera sparandet och kapitalbildningen, uppmuntra investeringar som gör arbetet lättare och höjer produktiviteten, göra det lockande för medborgarna att i högre grad inrikta sin konsumtion på sådana ting som egnahem och på bättre utbildning åt barnen. Eller man kan reglera och beskatta fram en minskning av investeringarna, dva fördröja välståndsökningen, göra att människor köper bilar i stället för de bostäder som ej finns att få, de egnahem som ej får byggas, göra skatterna höga och sparandet för lågt.

Naturligtvis är i verkligheten de två metoderna inte fullt så renodlade som de här beskrivits. Men som allmänna tendenser, som allmänna riktlinjer är beskrivningarna träffande. Socialdemokratin har tyvärr i alltför stor utsträckning valt den andra metoden, den som på längre sikt hindrar välståndet att stiga så snabbt som de goda konjunkturerna, det tekniska kunnandet och arbetskrafiens skicklighet i och för sig medger.

Kollektivanslutningen

Såväl statsminister som statsrådet Torsten Nilsson har i årets radiodiskussioner uttalat sig om kollektivanslutningen av fackföreningsmedlemmar till det socialdemokratiska partiet. Låt oss innan vi berör den argumentering med vilken de två socialdemokratiska ledarna sökt försvara denna metod slå fast vad kritiken gäller.

Att fackföreningar precis som andra organisationer och mängs företag ansiär pengar till partierna finns ingenting att invända mot; i ekonomiska frågor måste inom alla typer av organisationer till sist styrelsen — eller genom allmän omröstning majoriteten av medlemmarna — avgöra; det går inte att i skilda poster avdela majoritetens och minoritetens medel. Det är inte på den punkten kollektivanslutningen verkar stötande. Det stötande ligger i att människor genom majoritetsbeslut, utan att själva vara tillfrågade, anslutis till ett parti, en politisk åskådning, och sedan tvingas anmäla sig "för reservation" för att befrias från denna bokföring. Vår kritik på denna punkt är precis densamma som när det gäller tvångsanslutningen — också här numera med reservationsmöjlighet — till statskyrkan. Då man på socialdemokratiskt håll söker få debatten att gälla främst frågan om anslagen till partierna glider man förbi denna viktiga principfråga.

Statsrådet Nilsson hävdade i radion — han har för övrigt senare återkommit till synpunkten — att fackföreningsmedlemmen redan genom sitt inträde i fackföreningen tagit ställning politiskt; i flera fackförbundsstadgar talas om "att stödja kraven på produktionens socialisering". Hr Nilsson torde dess bättre vara ensam om denna uppfattning. Bortsett från att reservationsrätten blev totalt meningslös skulle en sådan ordning innebära att fackföreningarna i realiteten vore öppna endast för anhängare av socialismen — och därmed skulle man förskära ur kraft en av arbetsmarknadens huvudprinciper, den för hela organisationsväsendet på detta område grundläggande regeln att de fackliga organisationerna är "öppna", att ingen på grund av tro, ras eller politisk åskådning får uteslutas. Kan verkligen försvarsministern mena något så orimligt?

Statsminister Erlander hade en listigare uppläggning. I kritiken av kollektivanslutningen anföre ofta att den som reserverar sig tvingas avslöja sin politiska anonymitet — han omtalar i realiteten att han inte är socialdemokrat, även om det finns enstaka socialdemokrater som reserverar sig av rent principiella skäl, som protest mot själva kollektivanslutningen. Hr Erlander förklarade nu att detsamma gäller t ex en företagsledare som på begäran vägrar ge bidrag åt högern eller folkpartiet. Naturligtvis kan man säga detta, om man nu vill leka med sådana uttryck. Men i realiteten, det vet alla, är skillnaden stor. Arbetaren som vill reservera sig känner ofta ett starkt tryck från sin miljö — han riskerar kort sagt obehag för att han tar avstånd från partiet. Direktören däremot som vägrar högern eller folkpartiet pengar vet att han självfallet inte riskerar något obehag.

Vi skall inte överdriva den praktiska betydelsen av kollektivanslutningen. Både kritik och försvar löper när de syftar med dessa ting — ekonomin, reservationsformulären, kollektiv och enskild reservation — i hög grad på rena sidospår. Precis som i fråga om den automatiska bokföringen i statskyrkan är det ej avgifter och praktiskt besvär för att utträda det gäller, utan det stötande i själva tvångsanslutningen.

Det ryska spionieriet

berördes i ett kort repliskifte under debatten i Malmö mellan hr Erlander och hr Hjalmarson. Hr Hjalmarson frågade om man inte kunde vara enig om omöjligheten av att hysa förtroende för den sovjetryska representationen i Sverige och om statsministern vore beredd att ge den ryska regeringen besked på den punkten. Svaret blev att statsministern inte vore beredd att ge något besked "som skulle kunna leda till en brytning av de diplomatiska förbindelserna med Ryssland". Formellt är svaret rent undvikande, men reellt måste det rimligen innebära att statsministern avvarar nej på hr Hjalmarsons frågor och motiverar detta nej med att han inte vill riskera något avbrott i de diplomatiska förbindelserna med Ryssland.

Det är svårt att tänka sig en mera total undfallenhet. Under ambassadör Rodionovs verksamhet i Sverige har inte stora spionerialfärer avslöjats, och det är uppenbart att chefen för den ryska beskickningen måste anses vara ansvarig för dessa. Sverige avgav protester i varje särskilt fall, men den svenska regeringen vägar inte ens tala om att den saknar förtroende för den ambassadör som står bakom spionierierna. Att deklarera detta skulle nämligen enligt hr Erlander vara farligt därför att Ryssland skulle kunna bryta förbindelserna. Det är självfallet att Ryssland efter utlatanden som dessa inte kan väntas ta någon hänsyn till de svenska protesterna; deras eventuella effekt suddas helt ut av hr Erlanders oro för att tala om vad naturligtvis han och alla andra demokratiska svenskar i själva verket måste känna. Men hr Erlanders undfallenhet är farlig även från en annan och vidare synpunkt: den visar att regeringen inte vågar uttrycka en ostridigt befogad reaktion på grund av fruktan för obefogade och hänsynslösa ryska repressalier.

Den socialdemokratiska pressen förklarar i stor utsträckning spionieriet på ett sådant sätt att effekten blir ett slags indirekt försvar av vad som skett. Alla stormakter spionerar, påstår Ny Tid förnumstigt, och fortsätter: "Det är en egendomlig tanke att just Sverige skulle ha varit förskonat från denna spionverksamhet. Ur den kommunistiska ideologins synpunkt är varje icke-kommunistisk regim en potentiell fiende. Det faktum att ryssarna vidgar sina kontakter med ytterväldien har inte gett någon anledning att räkna med att de skulle avrusta sin spionageverksamhet ... Det finns inte heller någon anledning att ta den senaste spionaffären till förevändning för någon envärdering av den ryska politiken." Vi skall inte alls förvåna oss eller bli upprörda över det ryska spionieriet, det är tidningens resonemang. Sådana cynismer måste man tillgripa för att försvara regeringens undfallenhet.

PRESSGRANNAR

Försvarsministerns skrämskott mot automationen har följts av en hel kanonad i den socialdemokratiska landsortspressen. Medan statsrådet Nilsson rundslipade sina vändingar när han andra gångea återkom till ämnet — det blev inte längre fullt klart att man måste rösta på regeringen, främst socialdemokratin, för att gardera sig mot olyckor, mot "likandets väg för miljoner", som det hette — så framhåller flera cirkulärartiklar att utan socialdemokratiska partiet i regeringsställning och med tryggad majoritet kommer den tekniska modernieringen ofelbart att medföra arbetslöshet och kaos. Det verkar nästan som om automationen skulle efterträda "storfinansen" som valspöke i socialdemokratins tjänst.

När man nu skrämmer med arbetsgivare, som inte kan väntas ta tillräcklig hänsyn till följderna för de enskilda människorna, borisser man, därför att så för ögonblicket passar, från den förändring vårt samhälle genomgått på de senaste tiotalet åren. "Västerbottens-Kuriren (fp) erinrar om följande:

Arbetsgivarna har inte längre en sådan maktposition. Vi har andra arbets- och sociallagar, företagsandan har ändrats, den allmänna opinionen reagerar vaksamt mot alla utslag av obillig företagspolitik och arbetsgivarnas organisationer är starka och slagkraftiga.

Det finns heller ingen rimlig anledning att tro att utvecklingen i vårt land mot automation och atomkraftens utnyttjande behöver få något snabbt och krisartat förlopp. Med all sannolikhet kommer denna utveckling inte att gå fortare än att den uppnådda balansen mellan arbetsgivare och anställda kan vidmakthållas, hur folket röstar politiskt och hur regeringsfrågan än kommer att lösas.

Automationsvågen är främst en arbetsmarknadsfråga, en viktig förhandlingsfråga. Det är från alla synpunkter lyckligast att den behandlas i överenskommelse härmed och inte göra till ett politiskt slagnummer.

Den karlen borde försvinna från valsedlarna, så gemena beskrivningar som han kommer med, ropar Östgötiand Folkblad (s) indignerat efter stadsrådet Eliasgnus kritik av den "följsamhet" och "åsgåiseri" som börjat breda ut sig inom byråkratin i samband med socialdemokratins maktfullkomlighet: Det är en ful anklagelse mot hela ämbetsmannaväriden, påstår den nämnda tidningen, trots att hr Eliasson direkt vänt sig mot sådana skildringar i plankstrykargenren. Hans framställning karikeras till olegenkännlighet:

Sällan har man mött något så lumpet inlägg i den politiska debatten. Det hela tar på klart sikte på att inbilla den svenska allmänheten att vår förvaltning och rättskipning är korrumperade . . . Annars tycker man nog att en i åklagarvärv förfarem person borde fjätta åtminstone någon vikt vid att en anklagelse undertryggas med en hållfast bevisföring.

Det förvånar ingen längre att högern och folkpartiet tillåter sig någon vad som helst mot regeringen. Den heta längtan efter tabuiteterna i kamillthuset har tydligen klippt av alla hämningar . . . Detta är att sälka upplucknn förtroendet för den rättskrdning som är demokratins grundval.

Meningen är tydligen att regering och byråkrati skall vara fredade från kritik, även en så intelligent kritik med klara distinktioner som hr Eliasson, och det är majestätsbrott som på Karl Johans-tiden att öppet påtala tendenser som tusentals människor kämner till av personlig erfarenhet. Så längt har det gått med maktfullkomligheten — under den konservative Lindmansregimen för 50 år sedan kunde liberalismens främste man med instämmanden från hela vänstern vända sig mot dåster och "frutenhet" inom förvaltningen, men nu begär de styrande socialdemokraterna att det skall vara tyst.

Worthington
INDIA PALE ALE
Ett något dyrare torrt ölgrbart öl

Prenumerera på

DAGENS NYHETER
från 1 september

A. Stockholmsupplagans prenumerationspriser:
Stor-Stockholms tidningsområde Övriga landet
Månad ..... kr. 7:50 kr. 7:—
Kvartal ..... » 22:— » 20:—

I Stockholm med omgivingar motias prenumerationer per telefon 22 40 00 eller i tidningens kontor: Tegelbacken, Stureplan, Götgatan 41, S:t Eriksplan, Vällingby Centrum o. Pegasvägen 1, Hökarängen.

För övriga platser i landet på varje postanstalt, genom DN i ombud eller direkt hos Dagens Nyheter, Stockholm 1.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 24 00 00
för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenphster*
Postgiro-/1816 (för annonser) nummer 1 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten*
(Träffas alltrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ehnberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Eva Erdmann*

Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: *Helge Hedborn*

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stlmms övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 7:50 7:—
Kvartal ..... kr. 22:— 20:—
Halvår ..... kr. 43:50 39:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.

Från starten nr 30969
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

STIG JÄRREL
som
Pettersson i Annorlunda
i dag
med Sif Ruud, Edvin Adolphson, Torsten Lilliecrona.

visas på följande platser:

L. ESSINGEN: Essingebio kl. 14.30
Talare: Förbundssekreterare Inga Thorsson. Underhållning: MT-PA-THULLEN.

HERRÄNGEN: Lekplanen kl. 19.30
Talare: Ryrchef Erland Carlsell. Underhållning: UNGDOM MED TON.

ABRAHAMSBERG: Folkskolan kl. 19.30
Talare: Statsrådet Gunnar Lange. Underhållning: KVINNORNAS GI-TARRORKESTER.

TÄLLKROGEN: Folkskolan kl. 20.00
Publiken frågar. Riksdagsledamoten Nancy Eriksson, stadsfullmäktigeledamoten Rune Vigedal och ombudsman Erik Svensson svarar.

FREDHÄLL: Skolan kl. 19.30
Talare: Borgarrådet Gösta Wennström. Underhållning: UNGDOM MED TON.

HJORTHAGEN: Gamla skolans gård kl. 19.30
Talare: Förbundssekreterare Inga Thorsson. Underhållning: UNGDOM MED TON.

FRITT INTRÄDE
Socialdemokraterna

OCH SKÄNK HONOM ELLER HENNE ETT GOTT NYTT PIANO, SOM BLIR IN KÄR VÄN GENOM HELA LIVET

Vi har nu ett strålande vackert urval moderna svenska och utländska instrument, som ännu är relativt billiga.

Pianosorpljen.

Jacobsons PIANO-MAGASIN SKOTTINGSGATAN 66
Filial: Götemsalmstorg 4
Tel. 11 76 19, resp. 67 37 70

Varje barn är rätt ett PIANO!!

I DAG
FREDAG
LÖRDAG
med början I DAG kl. 8.30
övriga dagar kl. 9.00

ÖST
REALISATION

KOSTYMER
Helylleka mgarn
98:- 118:— 148:— 188:—

BLAZERS
Engelska
68:- 88:- 118:-

ROCKAR
Vinter, Höst o. Vår
78:- 118:- 178:-

BYXOR vita 18:—
gabardin 29:—
Golfbyxor blå diagonal 38:—

BAD-ROCKAR frotté 34:-

Harris Tweed 118:-

MOCCA-JACKOR 88:-

CIVILUNIFORMER NU ren ull kostat 265 138:—

OVERALLS st. 54—56 16:85

KAVAJER alla storleka: 7:85

KYNOCH 148:—
POPLINROCK 48:—
D:o dubbel 68:—
Regnkragar, tyg/gummi 18:—

PYJAMAS 17:85
enfärgade, sanfor
Storl. 54—56 15:85

Västar, bomull 3:85
Fritidsjackor 12:85

Näsdukar ½ ds 3:85

SKJORTOR
fast krage 9:85
udda 6:85
2 kragar, udda 6:85
Sport 9:85

STRUMPOR
Spun Nylon 3:35
Ylle/nylon 3:35
Crepenylon 3:85

UNDERKLÄDER
vita rayon
tröja e. benkl. 3:85

SLIPOVERS helylle 11:85

HATTAR
hårfilt 9:85 12:85

Smokingkost. 188:-

SPUN NYLON
Skjortor
i högsta utförande, vita och kulörta 34:50

SLIPSAR
2:85 3:85 4:85

Gillbergs
5 HAMNGATAN 5

Passa på — I DAG kl. 1/2 9 — Passa på

HÖSTENS STORA KAPP OCH DRÄKT-SENSATION vid Norra Bantorget

OBS! TORSDAG—FREDAG kl. 8.30—18 LÖRDAG kl. 8.30—17

JÄTTE-KAPPFÖRSÄLJNING

c:a 3000 HÖSTKAPPOR och DRÄKTER

Höstens nyheter i enastående stort modell- och färgurval, eleganta plagg av verkligt goda kvaliteter

55:- 75:- 95:- 115:-

för våra plagg i flausch, tweed och kamgarn i helylleklval. samt sidenrips och poplin — senaste nytt i höstens färger och mönster

Nl får en ny höstgarderob till nästan halva priset

VAR HÖGSTA KVALITET I DE MEST EXKLUSIVA MODELLER ÄND. 145:-

SVARTA KAPPOR i helylle, stor sortering .... fr. 45:-

Kamelhårsfärgade JACKOR i ylle, 3/4 långa .. fr. 39:-

EXTRA! Dessutom bortvärker vi c:a 300 KAPPOR o. DRÄKTER i prima kvaliteter, till att sensationellt enhetspris 39:-

Stor sortering även i större storlekar

STRINDBERGSSALEN
Invid Torsgatan
NORRA BANTORGET
Invid Torsgatan

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.